Litteraturöversikt

TITEL:
Snow & Steel. The Battle of the Bulge 1944–45
FÖRFATTARE:
Peter Caddick-Adams
FÖRLAG:
Arrow Books, Paperback, Great Britain 2015

Den här bastanta volymen innehåller det mesta om Ardennerslaget. Rader av böcker har skrivits om tyskarnas totalt oväntade offensiv veckan före jul 1944. Men författaren, en brittisk historiker, har som få analyserat den tyska sidan. Varenda armégrupp-, armé-, armerkår- och divisionsbefälhavare presenteras liksom en myriad lägre chefer och soldater, många avsuttna flygsoldater, sjömän, skolpojkar i hoprafsade folkgrenadjärdivisioner.

Hitlers hälsa, Wagnerdyrkan, dragningen till den dimmiga mörka skogen, de germanska myterna, offerviljan – allt får mer än sin beskärda del. Medan väldet rämnade trodde Hitler sig mäktig att med en sista framgång kunna spränga isär britter och amerikanare. I sin drömvärld fick han Jodl och dennes skrivbordsoperatörer att organisera fäderneslandets sista flyg- och armétillgångar i ett omöjligt uppdrag. Om fienden var föga uppfattat och utspanat.

Även de amerikanska divisionerna innehöll otränade reservister, oförberedda på vinterkrigföring. Att de allierade kunde missa fiendens uppmarsch med 80 000 man var ett debacle för spaningarna med den topphemliga Ultra. När kampen om ”utbuktningen” (the Bulge) var över hade USA efter första chocken satt in 600 000 man i sitt största slag någonsin och besegrat hälften så många tyskar. Båda sidor förlorade 80 000 man i stupade och sårade.

TITEL:
Jihadisternas återkomst. ISIS och det nya sunnimuslimska upproret
FÖRFATTARE:
Patrick Cockburn
FÖRLAG:
Celanders förlag, CPI Books, GmbH, Tyskland 2015

I juni 2014 gick världen in i ett nytt skede. IS (ISIS), den ”islamiska staten” gjorde entré på förstasidor med sin erövring av Mosul, Iraks näst största stad. Patrick Cockburn, *Independents* man i regionen, skriver hur 1 600 krigare drev på flykten en armé som på papperet räknade 60 000 man. Sedan dess har det klarnat hur jihadisiska rörelser av al-Qaida-typ tagit ett brutalt grepp om norr Syrien och Irak; gränsen mellan länderna är utsuddad.

Förresten klarnat? Nej, enligt framställningen har politiker, medier och allmänhet med president Obama i spetsen inte begripit någonting. Om man hade gjort det skulle man inte ha lierat sig med Turkiet, Saudiarabien och shejkdömena vid Persiska viken för att” nedkämpa och förgöra” IS och inte tillgripit bombanfall som bara ytterligare retar upp sunniterna i dess allt mäktigare uppror. Och moderata krafter? Finns inte längre. I Syrien håller Assad med sina styrkor emot under pågående blodbad, Iraks regering försöker detsamma med shiasekteristiska miliser. Den

korrumperade armén är oduglig, så gick det med USA:s alla ansträngningar.

Är Syrien och Irak dömda till mardrömskrig? Författaren, som rönt mycken uppskattning, tror bara på lokala fredsförhandlingar. De skapar inte fred men kan rädda människoliv.

TITEL:
The Legacy of Iraq. From the 2003 War to the 'Islamic State'
REDAKTÖR:
Benjamin Isakhan
FÖRLAG:
Edinburgh University Press, Croydon, U.K. 2015

Om ett katastrofalt misslyckande handlar denna bok med essäer skrivna av en rad forskare med stommen från Australien. Kapitel efter kapitel summerar vad som har gått fel i Irak, Mellersta Östern, FN och USA självt. Skulden för vad vi nu ser, sunnitiskt våld m m, läggs inte bara på amerikanarna. Den irakiska politiska eliten har gjort sitt för att förvärra läget.

Exempel på vad som tas upp är följande: shiiternas splittring, en illa utformad författning, etnisk rensning, tortyr, minoriteters trängda läge, tillbakatryckta kvinnor, en sargad kultur och rika arkeologiska tillgångar som den egna befolkningen inte tillåts eller förmår att tillägna sig.

Mörka erfarenheter har, kanske för lång tid, skakat tron på humanitära interventioner. Man må tro sig kunna skydda och rädda, men goda avsikter syns inte vara en förnuftig grund för att lösa svåra problem. Tony Blair har beklagat felaktigt beslutsunderlag för Irakinvasionen men knappast bett om ursäkt. George Bush d y verkar ha lagt allt bakom sig. Men vad de lämnade i arv lade grunden för IS.

TITEL:
Ekot av kriget. Hur andra världskriget skildrades i dåtida svenska tidningar
FÖRFATTARE:
Axel Moberg
FÖRLAG:
Instant Book, Stockholm 2015

Bilden av andra världskriget är blek i den tidens svenska tidningar. Efter den enastående granskning av många tusen artiklar som insamlaren, en pensionerad diplomat, har genomfört är detta ett av hans bestående intryck. Sverige framträder som ett klassamhälle med fasta könsroller, ett europeiskt land med starka band till Tyskland, intresse för och kunskap om europeiska länder och stor rädsla för bolsjevismen. Vi fick de tidningar vi förtjänade.

Tyngdpunkten ligger på nyhetsmaterialet, det som formade allmänna opinionen. Tidningarna, det dominerande mediet, hade en övervikt av tyskt material, i den mån de inte helt svalde vad det tyska propagandamaskineriet åstadkom. Granskningen pekar dock inte på särskilt mycket antisemitism, även om den finns som ett "bakgrundsbrus". Ett engagemang liknande vinterkrigets för Finland återkom aldrig; svenskarna brydde sig om Norge men inte mycket om andra ockuperade länder, de allierade eller judarna. Då hade det ändå senast vid årsskiftet 1942/43 stått klart för tidningsläsare att Europas judar var utsatta för fysisk utrotning.

Synen på det dåtida *Aftonbladet* som tyskvänligt bekräftas; S*tockholms-Tidningen* kom ibland nära. Tidningarnas militära medarbetare ger inte särskilt mycket mer än den allmänna rapporteringen, skriver författaren. Så mycket för krigsmaktens bemödanden att påverka!

TITEL:
Is the American Century Over?
FÖRFATTARE:
Joseph S. Nye, Jr.
FÖRLAG:
Polity Press, Cambridge, Malden, USA 2015

Nej, det ”amerikanska århundradet” är inte över. I en liten tunn volym förklarar Harvardveteranen Joseph Nye varför USA kommer att behöva lyssna på andra, om en multipartner-värld ska skapas. Men detta är inget nytt. Supermakten har aldrig haft full kontroll över den globala utvecklingen och fått som den velat.

I korta välformulerade skisser av politiska, ekonomiska och sociala förhållanden tecknas den värld amerikanare möter, främst BRIC-länderna. Bättre snabböversikt ges inte. Läs och begrunda. USA kommer att behålla sin position åtminstone årtionden framåt, men behöver göra smarta val.

TITEL:
Ukraina – Gränslandet
FÖRFATTARE:
Anna-Lena Laurén och Peter Lodenius. Foto: Niklas Meltio
FÖRLAG:
Atlantis, Nord Print ab, Helsingfors 2015

Största faran är att Ukraina glöms bort, skriver Anna-Lena Laurén, utrikeskorrespondent för *Hufvudstadsbladet* och *Svenska Dagbladet*. I denna bok i det blygsamma formatet har hon tillsammans med journalisten Peter Lodenius velat förhindra att så sker. Med sin rika intervjuinsamling på platsen är hon bestämd i sin uppfattning om majoriteten separatister i östra Ukraina. De är ryska medborgare: taxichaufförer, fabriksarbetare, legosoldater och ryssnationalister. Ukraina beröms för att ha hållit två demokratiska val men behärskar uppenbart inte sitt eget territorium. Och Putin väntar ut Kiev.

Lodenius, som förtjänstfullt reder ut Ukrainas trassliga historia, är den något större optimisten inte minst därför att EU visar ett annat intresse och ansvar för Ukraina än tidigare. Men med Putin kvar vid makten kan inga behövliga relationer med Ryssland skapas.

Intressant med tanke på en pågående rysk propagandakampanj inte minst mot oss är Lauréns uppfattning att kanaler som den engelskspråkiga satellitkanalen RT (Russia Today) är mycket populära i antiamerikanska kretsar i de nordiska länderna. Multimedieföretaget Rossija Segodnja vill öppna ett kontor i Helginsfors för sin utlandssatsning Sputnik News.

TITEL:
The Cause of All Nations: An International History of the American Civil War
FÖRFATTARE:
Don H Doyle
FÖRLAG:
Basic Books, New York 2015

Skärmytslingen vid Aspromonte i de syditalienska bergen den 29 augusti 1862 var inget stort slag för landets enande. För den amerikanska unionens fortlevnad var den däremot nästan lika viktig som slaget vid Gettysburg. Bland förlorarna, svårt sårad, fanns Guiseppe Garibaldi. Det avgjorde saken. Till hans konvalescentbädd strömmade sympatier utan like.

Vår tid vet inte vilken enorm kraft denne äventyrare, USA:s vän och slaveriets fiende, hade över människornas sinnen i Europa. Uppslutningen kring hans sjukbädd blev så stark att Storbritannien och Frankrike fann

det klokast att blåsa all tanke att medla mellan nord och syd i det amerikanska inbördeskriget och därmed erkänna konfederationen som stat. Förenta Staterna kunde då ha kluvits itu. Men för första gången avgjorde allmänna opinionen saken.

En i ett omskrivet ämne ovanlig bok erinrar om hur Lincoln länge drog sig för att tala om ett krig mot slaveriet, bl a för att inte efter flera nederlag på slagfältet framstå som desperat. Sydstaterna ville spela ned slaveriets roll och sökte stöd i dynastiernas och överhetens Europa; tsaren ensam höll på Lincoln. Napoleon III ville passa på att skapa ett latinskt välde med Mexiko som bas. Därav blev intet efter unionens seger. Kriget hade varit mödosamt. Men långt utanför USA kom det att framstå som en alla folks kamp för demokratiska principer.

TITEL:
Outpost: Life on the Frontlines of American Diplomacy
FÖRFATTARE:
Christopher R Hill
FÖRLAG:
Simon & Schuster, New York-London -Toronto-Sydney-New Delhi 2014

Boken utmynnar i en förkastelse av de neokonservativa (männen bakom George W Bush) och deras medlöpare. Deras oförmåga att förklara vad de försökte åstadkomma i Irak kvarstår som ett av den amerikanska politiska elitens mest vanhedrande beteenden, heter det. Det låter som om en utpräglad USA-kritiker har varit i farten, men förkastelsedomen uttalas av en av de senaste årtiondenas mest ansedda tjänstemän i State Department.

Christopher Hills bok ger en provkarta över supermaktens ansträngningar i Bosnien, Kosovo, Nordkorea, Irak. Samtidigt oftast beskt har han mycket att säga om Washingtonkamarillans upprepade försök att mikrostyra ute på fältet. Det är god läsning om jobbiga villkor i 2000-talets stormaktsdiplomati.

Böckerna är anmälda av Olof Santesson.